

KAPİTÜLASYONLAR VE XIX. YÜZYIL OSMANLI YÖNETİM GERÇEĞİNE BİR ÖRNEK: ÂLÎ PAŞA'NIN İZMİR VALİLİĞİ*

Hayrettin PINAR

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi

Özet

XIX. yüzyıl Osmanlı tarihini modernleşme, dolayısıyla değişme/dönüşme refleksinin belirlediğini söylemek yanlış sayılmaz. Bu modernleşme çabalarının içinde Tanzimat Dönemi, özel ve önemli bir yer tutar. İmparatorluğun değişim öyküsünde önemli bir kavşağı tarif eden bu dönem, Osmanlı XIX. yüzyılındaki en güçlü sadrazam portrelerinin de siyasete hakim olduğu özgün bir paranteze karşılık gelir. Mehmed Emin Âli Paşa, Tanzimat'ın yarattığı en önemli sadrazamlar arasında yer alır. Hatta, bütün Osmanlı XIX. yüzyılında, Mustafa Reşid Paşa'nın ardından gelen en önemli sadrazam olduğu söylenebilir. Âli Paşa'nın kariyerinde İzmir Valiliği önemli bir yer tutar. Paşa'nın İzmir Valiliği sırasında yaşadıkları, XIX. yüzyılda kapitülasyonların yarattığı olumsuz tablonun yanı sıra, yüzyıl boyunca devam eden Avrupa müdahalesini bütün açıklığıyla gözler önüne seren mikro düzeyde ilginç bir örnek olma özelliğine sahiptir. Ayrıca, Avrupa sermayesi ve özellikleriyle uzun bir süreden beri eklemlenme süreci yaşayan İzmir'de bu olumsuz etkiler daha da açık şekilde gözlenir.

Anahtar Kelimeler: Âli Paşa, İzmir, Kapitülasyonlar, Mülteciler.